

[*pocilga*] del DACEsp.»; com que adverteix «sólo usado en algunas localidades» no podem fer gaire cas de la seva classificació com a «sust. masc.», menys que menys tenint en compte *azolle*, que seria mala interpretació d'una *zolle* i anàlegs; Coll Altabàs porta «*zolle*: zahurda» de Binéfar. Es registra a tot l'Alt Aragó, de cap a cap, pertot amb la pron. *thóle*, començant ja pel Baix Isàvena, a Capella; Plan de Gistau, Bielsa, Vio, Fanlo, Fiscal, Torla, Bolea, Biescas, Panticosa, Sallent, Yosa, Embun, Aragüés, Ansó, dades en què estan d'acord Casac. (BDC xxiv, 183), Kuhn (ZRPb. lv, 606) i Krüger (*Hochpyr.* A, i, 101); Krüger fa constar que és la *thóle*, explícitament, a Plan, Bielsa, Vio i Fanlo; hem de descartar, com a informat falsament, Kuhn, en atribuir isoladament un *thúeles* m. a Echo, car Casac. precisament hi va recollir *thóle*; un diminutiu *thólón* troben a Ansó i a Lanuza Casacuberta i Kuhn; «*zolle* Schweinestall» descriu a Ansó Bergmann (*Grenzgebiet Ar.-Nav.*, 22); i V. encara alguna altra dada local en Rohlf's, *Dicc. Pirin. Arag.*, s. v. z.

També em consta personalment. A Panticosa jo també vaig sentir en ús *thóles* 'corrals on tanquen els porcs', però com a topònim hi vaig registrar un *Puente de la thóle* (1966) en el fons de la vall, en un indret apropiat per criar-hi porcs, i per tant ho vaig analitzar com una forma arcaica de la *zoche*, amb el tractament de -LL- etimològica com -L- que s'havia estès antigament per tota la zona central de l'Alt Aragó, copiosament documentat en els textos de N. Tomás i Tilander, i encara petrificat en dotzenes de NLL (en -*iecho*, -*iacha*, -*ELLU*, -A) i relíquies apel·latives escadusseres.

És clar que per a un estudiós llec en lingüística és temptador de cercar l'etimologia en el sinònim llatí *sŭILE* n., que no ha mort del tot en romànic, puix que ha restat en la mateixa forma en logudorès;³ i això és el que féu GaDiego (*Contrib.*, 584; *RFE* vii, 114-5). Però és evident que això és una impossibilitat fonètica (no pas «difficultat», com diu *AlcM*, sempre de la màniga ampla en aquest terreny) i amb raó li ho rebutjaren sense vacillar Rohlf's (ZRPb. xlvi, 406) i M-Lübke (*REW*³, 8438b). Però hem de dubtar, o més aviat negar, que aquests encertin en admetre un origen basc.

El fet és que en el domini d'aquesta llengua només va usar-se, segons Azkue, en el dialecte roncalès, avui extingit, i a penes euskèric, tractant-se d'una vall avui ja enterament romanoparlant, extrema limítrofa d'Aragó: Bonaparte recollí allí *txola*, i Azkue hi anotà *axolia* 'pocilga' en el parlar moribund d'Uztarrotze; el mot ja no va sortir en l'accidentada enquesta muntanyenca que hi férem junts Mitxelena i jo l'agost de 1971.⁴

En realitat, però, no podem dir que *txola* sigui verament un nom de la porquera o soll, car el seu significat a Zuberoa és simplement 'cabana de pastor', segons Lhande, i en efecte 'cabana' és el sentit d'aquest mot i les seves variants (*etxola*, *txabola*) com és ben sabut: DCEC/DECH CHABOLA. *Txola*, doncs, com a resposta a la pregunta del nom de la cort de porcs, és probable que no fos més que una sortida de compro-

mís d'un que informa el visitant, i no recordant l'equivalència precisa, en aquest parlar moribund, surt del pas amb el terme genèric *txola* 'cabana' o 'cabana de pastors', que naturalment, tractant-se d'un porquerol o porquerols, podia servir també de cort o aixopluc dels porcs. No crec, en tot cas, que el basc *txola* 'cabana' sigui l'ètimon de *soll*, car no ens explicaria ni la *s*-ni la -ll palatal, ni la singularíssima terminació femenina en consonant, que presenta els senyals més eloqüents de gran arcaisme romànic. Potser per això Rohlf's no insistí més en la seva idea, que bé degué haver abandonat en escriure *Le Gascon*, on no parla d'aquest mot en absolut.

A penes podem cercar per altra banda que no sigui pre-romana; cert que l'àrea geogràfica principal —Balears, P. Val., Tort., Tarr., B. Penedès i fins Aragó— i la inicial cat. ant. i arag. ç-, podrien fer pensat en un origen aràbic, però cal deixar córrer aquesta vaga idea, car no hi ha en àrab res de semblant, i els noms aràbics coneguts són ben diferents: *marcād al-banzir*, *na-gülla'* *al-banzir*, *PALc.*, *ruyā*, p. ex.⁵

Que *soll* sigui pre-romà, un mot femení d'estructura tan singular, i més amb un tal significat, i aquesta àrea geogràfica, és d'una versemblança evident. Però no havent-hi altres perspectives d'enllaç en basc, i essent mot estrany als parlars gascons pirinencs i quasi del tot als parlars bascos, hem de mostrar-nos escèptics quant a la probabilitat d'un origen vasconic; en tot cas no hi ha camí possible per trobar una unió o aporionament fonètic amb el nom *txabola-etxola-txola* 'cabana'. Com a molt podríem, amb les més grans reserves, suposar un vague origen ibèric.⁶

Altrament és molt orientadora la notable estructura d'un femení radical en terminació consonàntica, espècie morfològica de gran raresa i arcaisme, que no es troba ni en creacions romàniques sobre materials llatins o moderns, ni en mots pre-romans d'origen ibero-basc; i en canvi és cosa típica dels substantius més arcaics heretats del llatí primitiu (*postis*, *cutis*, *sitis*, ---) i dels mots més antics en totes les famílies indoeuropees. D'altra banda també ens guia indefugiblement cap a l'indoeuropeu la coincidència amb *su-*, el nom indoeuropeu del porc.

I de fet són molts els noms de la soll en les llengües indoeuropees que tenen certa semblança, i un clar paral·lisme de forma, amb el que ens preocupa. Aquest té, doncs, probabilitats de ser un derivat o compost de *su-* 'porc' amb una terminació femenina en -IS, com els següents: pruss. ant. *seweynis* glossat «schweine-stall» (parent sens dubte del letó *suvēns* 'porcell', que si aquest és un diminutiu **suweinos*, la formació terminal del mot prussià no és tan clara).

Entre ells, també el ll. *sŭILE*, és clar; i en gr., com a nom del mateix indret, trobem d'una banda *συφε(ι)ός* o *συφός* m. (compost amb *φύω* 'jo produïxo, crio'); i d'altra banda un dialectal *συῆλαι* que l'alexandrí Hesiqui (S. iv d. C.) ens explica com a *τόποι βορβορώδεις* o sigui 'llocs llotosos o bruts': *γ*era estrictament aquest el significat d'aquest mot, o es tractava realment d'unes porcateres, llores de brutícia, com